

Col·laboracions a la revista Viu l'Hospitalet (2013-2014)

Feliç 2013

El català que volem

Dia Mundial de la Poesia

A l'abril cada mot val per mil

Què voleu prendre?

Com s'escriu un correu electrònic?

Hivern plujós, estiu calorós

Sabíeu que aquesta construcció *ja no es porta?

Internet i aplicacions mòbils en català

Any Espriu

Juguem en català

2014

Emplatem i llest per servir!

Per a què Voluntariat per la Llengua?

On va en Manel, on hi ha la mel!

Les coses clares i la xocolata espessa

Per portar a la maleta

Preparant un nou curs

Ben fet

Com més serem, més riurem!

1. Felicitat 2013

Us volem felicitar l'any amb alguns desitjos optimistes que alhora ens permetran millorar els nostres usos lingüístics.

D'entrada, volem recordar-vos algunes expressions assertives, d'aquestes que serveixen per tirar endavant els propòsits: **ras i curt, hi pots pujar de peus, ho pots donar per fet, dóna-ho per descomptat!** Com ara als exemples: *Ja hi pots pujar de peus; aquest any es crearan llocs de treball; I tant que acabaré l'S3, dóna-ho per descomptat.*

Del gener se'n diu **gener costerut**, o més de les **vaques magres**. Hi ha qui parla també de la **clatellada** o **patacada** del gener, atesa la despesa econòmica que ha suposat les vacances de Nadal, però com que últimament les **garrotades** vénen de lluny, aquest gener hauria de ser més passador.

I és clar, al gener no podem deixar de parlar dels Reis Mags i de la campanya "I tu, jugues en català", de la qual podeu trobar informació a www.cpnl.cat/jocs. Inclou un recull de jocs en català per a totes les edats, a banda de jocs d'ordinador i un diccionari de jocs i joguines amb paraules com ara **arrossegall**, que és la clàssica joguina de nens petits que s'arrossega amb un cordill; **bitllet**, que és la peça de fusta que es llança contra les bitlles per fer-les caure; **matrioixca** o nina russa, **saltamartí** o tossut, etc. Un retorn a la infantesa, no us el perdeu! Com a novetat enguany es presenta **El joc d'en Roc**, una proposta de preguntes per ordinador sobre diferents temes, que enllacen amb jocs en català —trencaclosques, desmuntables de fusta, llibres de contes, DVD, Modulmax, jocs de taula—per donar a conèixer la diversitat de joguines que ja hi ha al mercat en la nostra llengua. El joc proposa cinc itineraris de preguntes diferents: el primer i el segon itinerari són per a infants de 5 a 8 anys; el tercer i el quart, de 9 a 12, i el cinquè, per a nois i noies de més de 12 anys. Aquesta campanya, feta en col·laboració amb la Plataforma per la Llengua, té com a reclam una maleta vermella que trobareu als comerços col·laboradors que disposen de jocs en català.

Continuant amb el mes de gener, coincidirem que amb la interrupció del Nadal ens han quedat feines a mig fer i tasques pendents. En aquest cas hem de dir que **hi estem treballant** i no pas que *ho estem treballant, perquè *treballar en alguna cosa* és un verb preposicional (és a dir que introdueix el complement amb una preposició, en aquest cas *en*), el complement del qual s'ha de substituir pel pronom feble *hi*. Vegem-ne un exemple: *Estem treballant en la memòria, hi estem treballant*. Altres opcions per expressar la mateixa idea serien: *ho estem enllestint, ens ho estem mirant, ho estem fent*. I més col·loquial, *hi tenim el peu al coll*. I en cas de problemes, davant dels **sidrals, embolics, plats trencats i merders** hem de **tirar endavant** i **sortir-nos-en**. Tots.

Bon Any Nou!

[...inici](#)

2. El català que volem

Un mot estrany ens acaba semblant perfectament assimilable quan l'hem sentit unes quantes vegades, sobretot als mitjans (tal com les mentides de Goebbels, que acaben sent veritat de tant repetir-les). En el procés d'empobriment i substitució d'una llengua aquest fenomen, que cada cop es produeix més ràpid, significaria que paraules tan diverses com ara *tenda, clarificar, ultimar, bany* o *suficient*, es fan un lloc en el sistema lingüístic del català (sovint amplien usos que abans no tenien) i acaben substituint les de tota la vida, és a dir, **botiga, posar en clar/entendre-s'hi, enllestir, lavabo/cambra de bany** o **prou**.

El mot forà s'imposa i acaba arraconant el mot català, que esdevé una antigalla, només apta per a determinats registres.

Una de les principals fonts de paraules foranes és el llenguatge juvenil. Val a dir que aquesta varietat és això, pròpia de la joventut, i per tant efímera i subjecta a modes. No l'hauríem de fer servir en totes les situacions ni per adreçar-nos a totes les persones. Així *pillar, flipar* o *a sac* deixaran de dir-se per ser substituïdes per altres, de la mateixa manera que *guai* o *col·lega* han passat a millor vida.

En general, en català hi ha certa desorientació quant a l'ús dels registres i el nivell de formalitat. Tant s'utilitzen paraules cultes o ultracorreccions en registres informals

com a l'inrevés. D'aquí un desori d'*adients* i *la qual cosa*, en un text amb manca de pronoms febles i mínima varietat lèxica.

Redescobrir el català col·loquial és una feina apassionant. No s'entén que si fins ara s'ha dit tot en català ara ja no es pugui dir. Una cosa són els neologismes, que completen buits del coneixement i que el parlant incorpora tal qual perquè els necessita (*tablet, pen drive...*), en una mena de pressió que exerceix l'anglès, com a llengua global, damunt de la resta de llengües; l'altra són les maneres de relacionar-nos. Continuem trobant-nos per fer un beure o prendre una xocolata desfeta, parem taula, demanem qui és l'últim en una cua, fem el ronso i, quan ja estem atribolats, toquem el dos i passa que t'he vist.

[..inici](#)

3. Dia Mundial de la Poesia

El proper 21 de març és el Dia Mundial de la Poesia, al qual donen suport la Institució de les Lletres Catalanes i la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO, amb la col·laboració de moltes altres entitats, com ara les biblioteques o els centres de normalització lingüística.

Per aquest motiu al CNL de l'Hospitalet estem fent un seguit d'activitats relacionades amb la lectura de poemes i amb **Joana Raspall**, una gran dona, bibliotecària i poetessa, que enguany farà 100 anys! Joana Raspall, nascuda a Barcelona però resident a Sant Feliu de Llobregat, és especialment coneguda per una àmplia obra poètica per a infants, a banda de llibres de lingüística, com ara el *Diccionari de locucions i frases fetes*, elaborat amb Joan Martí.

I precisament us volem parlar d'aquest llibre, del seu contingut i importància. Tal com diu el pròleg aquest és un diccionari de **grups de mots**, ja siguin locucions (acompleixen una funció gramatical i sovint es poden substituir per un adverb, preposició o conjunció), ja siguin frases fetes (acompleixen una funció lèxica i sovint es poden substituir per una forma verbal). Els autors, doncs, parteixen de la **diferència funcional** per adjudicar tots dos grups de paraules en un grup o en l'altre.

Per exemple: *abans de gaire* és una locució perquè es pot substituir per *aviat*; i *acabar com el rosari de l'aurora* és una frase feta perquè es pot substituir per un verb, com ara *fracassar*.

Les entrades estan ordenades alfabèticament en dos apartats –I Locucions i II Frases fetes– i cada entrada inclou la locució o frase, el significat amb les seves diverses accepcions, alguns exemples en cursiva, i una relació de sinònims.

Majoritàriament les entrades apareixen per la paraula inicial en el cas de les locucions i per la forma d'infinitiu del verb en el cas de les frases fetes. Per exemple: *a corre-cuita*; *a cremadent*, a l'apartat de locucions, i *amagar l'ou*, a l'apartat de frases fetes; en canvi, si busquem pel nom *ou*, no trobarem aquesta frase feta.

Si no estem avesats a parlar i llegir en català, aquest diccionari ens pot resultar complicat d'utilitzar perquè no hi ha la traducció en cap altre idioma. Hem de pensar, però, que la pràctica de **buscar els significats en la llengua original** és la millor manera d'aprendre una nova llengua.

Els diccionaris de locucions ens permeten combatre els calcs i les interferències, que són un dels problemes principals del català actual. És a dir, si no hi trobem una forma podem concloure'n que no és catalana, per exemple: **marejar la perdiu*, o bé **estira i afluixa*, que ha de ser *estira i arronsa*.

Amb això ens adonem que la fraseologia no és traduïble literalment –com en diríem en castellà de *veure's les orelles* o *tirar el barret al foc?*– i que el millor tresor per als parlants és tenir una llengua amb un lèxic ric i variat. Sempre és millor buscar la construcció genuïna que recórrer al calc (que de vegades funcionarà, però moltes més no). Els diccionaris de locucions reforcen les **construccions genuïnes**, allunyades de les traduccions literals, que a poc a poc van desfigurant la llengua i la fan assemblar cada cop més a la llengua veïna (o a l'anglès, la llengua internacional), com ara: *treballar de valent* i no pas **treballar dur*, o bé *hi sóc a temps?* i no pas **em dona temps?*

Per acabar, aquest tipus de diccionaris permeten acostar-nos al **registre col·loquial**, un dels més interferits i menysvalorats, però que sens dubte és una varietat que també garanteix el futur de la llengua.

[...inici](#)

4. A l'abril cada mot val per mil

Avui us volem proposar algunes paraules i expressions habituals tot seguint la màxima que posa títol al nostre article. Les paraules són un tresor, tal com les gotes d'aigua a l'abril –mes principal per a l'agricultura–, i han de ser abundants perquè la terra tingui prou aigua i hi hagi bones collites al mes de juny.

Començarem amb expressions comunes dels mitjans de comunicació i els debats encesos de tertulians. Així com ja vam veure que l'expressió *amb la que està caient, s'havia de substituir per **tal com van les coses, amb el tomb que prenen les coses, tal com va tot**, l'expressió, també molt de moda, *ficar-se en un jardí, cal esmenar-la per **ficar-se en un bon sarau, un bon merder o un bon embolic**. En la mateixa línia, els *marrons o *pollastres són **sidrals, saraus, merders o enrenous** i en resulten **esbroncades, escridassades, picabaralles i xiulades** i no pas *bronques. I ja que hi som, un paio *bronques és un **buscabregues, un llauna o un plom**.

Més col·loquial, l'expressió i *a tu què t'importa?, adreçada a un que ho vol saber tot sense que calgui, en català es resol amb, i tu **què n'has de fer**, d'això?, que tots recordarem que ens deien els pares o els avis quan, de nens, preguntàvem massa (a parer seu!). Si una cosa no ens resulta satisfactòria diem que **no fa per nosaltres** o que **no ens fa el pes** →no pas que *no ens va. I, per descomptat, que una acció o un comportament *no és de rebut s'ha de dir en català **que no va enlloc** o que **no té ni cap ni peus**.

I per acabar bé, quan les coses funcionen i les fem **en un tres i no res**, diem que **ens en sortim** o que són **oli en un llum**; que han sortit **de nassos o de primera**.

No volem acomiadar-nos, però, sense informar-vos d'un nou recurs per als amants dels viatges i l'actualitat geopolítica: s'ha incorporat al cercador de l'Optimot (www.gencat.cat/optimot/) un grup de fitxes sobre **noms de països**, amb la finalitat de fixar les formes dels diferents països en català.

Cada fitxa conté la denominació breu del país, que és la que es fa servir habitualment, i la denominació extensa i oficial. Per exemple, *Etiòpia* és la denominació habitual del país, mentre que *República Democràtica Federal d'Etiòpia* és l'oficial. També s'hi inclouen pautes per a l'ús de l'article en determinats noms de països (com ara *Índia* o *l'Índia*).

Per exemple, si volem obtenir informació sobre l'Equador, n'hem d'escriure el nom en el quadre de cerca i seleccionar **l'opció criteris**: el primer resultat és la fitxa de l'Optimot *denominacions de l'Equador* i ens explica, entres d'altre coses, que aquest topònim apareix sense article en llistes, quadres sinòptics i mapes, però que oralment i en un text redactat també pot anar introduït amb l'article.

[...inici](#)

5. Què voleu prendre?

Avui volem fer un tastet de plats i tapes informals atès que ja s'acosta el bon temps i les terrasses van plenes de gent.

Dels *montaditos n'hem de dir **barquetes** i ja sabeu que són unes llesquetes de pa damunt les quals s'hi posen diversos productes o una preparació culinària, enfilats per un escuradents que ajuda a sostenir el conjunt.

Els restaurants paquistanesos, ja tan arrelats entre nosaltres, han popularitzat productes del Mediterrani oriental i del Pròxim Orient, com ara el **pa de pita** (o **pita**), de forma rodona o ovalada, molt prim i buit, que s'ofereix com a acompanyament o que s'obre com una butxaca i serveix per fer entrepans diversos (si demanem el plat com a entrepà enrotllat, en diem **durum**), com ara els **dóner kebab** (o **xauarma**), de carn marinada de be que es cou en un ast vertical que gira constantment, i se serveix tallada a tires. Per als vegetarians hi ha la proposta amb pasta de cigrons, el **falàfel**.

Si preferiu menjar de plat, podeu triar entre el **mutabal**, que és un puré d'albergínies escalivades, generalment condimentat amb all, llimona, oli d'oliva i tahina, l'**hummus**, que és el puré de cigrons que se sol condimentar amb llimona, tahina, alls, oli d'oliva i julivert, o el **tabule**, que és l'amanida feta amb búrgul o cuscús, tomàquet, ceba, julivert i menta, amanida amb oli d'oliva i suc de llimona, originària de Síria i el Líban. I

de segon, el **kebab**, que és la broqueta feta amb trossos de carn, generalment de be, intercalats amb verdures marinades.

I de postres sempre podem tastar els **baclaua** (o **baklava**) que són aquells pastissos de pasta de full farcits de festucs, nous o ametlles i coberts de mel, que enfiten tant!

I també s'han posat de moda les **empanades** argentines, que aquí sempre s'han anomenat **panadons** (o **panades**) i són ben típiques de les comarques de Lleida, on les farceixen de verdures, especialment espinacs amb pinyons i pastes –a Mallorca les anomenen **cucarrois**. Les panades, però, també poden ser dolces, farcides de cabell d'àngel o mató, com ara els típics **pastissos** o **brossats** de Tortosa.

[...inici](#)

6. Com s'escriu un correu electrònic?

Sembla una qüestió molt senzilla, oi? Molts de nosaltres escrivim correus electrònics a diari, tant personals com de feina, i no creiem que això pugui suposar gaires problemes. Ara bé, escrivim de la mateixa manera a uns amics per confirmar-los un sopar que a un client per disculpar-nos per l'endarreriment d'una comanda? Evidentment no.

Sigui quin sigui el tipus de text, abans d'escriure ens hem de fer les següents preguntes: a qui escric? (destinatari), sobre què escric? (tema), per què escric? (finalitat) i com vull escriure? (grau de formalitat).

Tot i que sol ser un text breu, el correu electrònic té les seves pròpies regles formals. Cal saber expressar les idees **clarament** i **en ordre**, escriure amb **correcció** (gramàtica) i amb l'**adequació** necessària perquè el contingut del missatge i el grau de formalitat s'adeqüin al destinatari.

Així doncs, un cop escrit, l'hem de repassar i preguntar-nos: s'entén el que vull dir? (propòsit), el text està correctament escrit? (correcció), s'adequa al propòsit i al destinatari? (formalitat).

També cal tenir en compte la **disposició del text en l'espai** (en aquest cas en la pantalla!); que hi hagi separació entre paràgrafs i que el conjunt sigui agradable visualment.

Ara veurem les parts de què consta un correu: **salutació/nom del destinatari; missatge** o **cos del text** (que ha de constar d'una introducció, desenvolupament i una conclusió), **comiat** i **nom de l'emissor** (que podem tenir configurat com a signatura). És convenient que a primer cop d'ull es vegin separadament la salutació, el cos del text i el comiat.

Quant a la salutació i el comiat, les formes més habituals, amb les abreviacions corresponents, són les següents (de més a menys formalitat):

Salutació	Comiat
Senyor/Senyora, (Sr./Sra.,) Benvolgut senyor/Benvolguda senyora, (Benvolgut/uda senyor/a,)	Us saludo atentament. Atentament, Rebeu una salutació cordial.
Companys, Amic/amiga,	Cordialment, Una abraçada,
Nom de la persona destinatària,	Fins aviat, A reveure, Petons,

Un error molt freqüent del missatge és canviar la forma de tractament a mitjan text; és a dir, començar parlant de *vosaltres/vós* i acabar parlant de *vostè*. Per exemple: "Us enviem (a *vosaltres*) el catàleg..., si té (*vostè*) qualsevol dubte... ". Recordeu que en

textos formals ens podem adreçar a l'interlocutor tant de *vós/vosaltres* com de *vostè*, però que reservem el primer ús a situacions especialment formals.

Un altre error habitual, en aquest cas d'adequació, és introduir paraules marcadament col·loquials (el correu que dèiem del sopar) en un text formal (el correu als clients). La immediatesa del correu electrònic no ens l'ha de fer confondre amb un WhatsApp!

[...inici](#)

7. Hivern plujós, estiu calorós

Passat Sant Joan entrem de ple en l'estiu, l'estació dels dies llargs i les nits curtes. Començarem per recordar-vos que el sol **pica** (i no pas **apreta*) i que, de sempre, el sol "toca" la superfície de les coses. Així doncs: "En aquesta taula **hi toca el sol**, seiem a la del costat." Si tot i això hi fa massa calor, i ens estem **rostint, torrant** o **escaldufant** (i no pas **achicharrant*) el millor és anar a seure dins de l'establiment, que hi sol haver **aire condicionat** (i no pas **acondicionat*).

A l'estiu, a les ciutats sobretot, hi sol fer **xafogor** i la gent busca l'**ombreta** delerosament. Quan el sol cau de ple parlem que fa un **sol de justícia** o **una calor que estavella les pedres**.

Pel que fa als vents, quan bufa el **xaloc** (en àrab *saluk/suruq* vol dir "d'on surt el sol"), que ve del sud-est, dels deserts de l'Àfrica, o el **ponent**, que ve de l'oest (d'on el sol es pon) i es reescalfa al seu pas per la Península, l'ambient es torna molt càlid i sec, i s'encenen totes les alarmes davant el risc d'incendis. En canvi el **garbí** o **llebeig**, que ve del sud-oest, assuaveix les temperatures. Arran de platja bufa la **marinada** o brisa de mar, el millor antídote contra la calor.

I aprofitant que ve a tomb, si diem que alguna cosa es troba **als quatre vents** volem dir que es troba aïllada de tots costats: "Una casa a quatre vents", i també diem això mateix quan volem escampar una notícia a tot arreu.

Quant a la pluja, a l'estiu, sobretot a l'alta muntanya, poden caure **ruixats** o **xàfecs** de curta durada i, quan el cel amenaça tempesta pot caure **calamarsa**, que és una precipitació sobtada en forma de grans de glaç petits, arrodonits i mig transparents.

I per acabar volem oferir-vos alguns mots de platja, que sovint diem malament: **braçals** o **maneguins** (*manguitos), **capbussar-se** (*bussejar), **cornet** o **cucurutxo** o **tall** (*corte) **de gelat**, **estora** (*esterilla), **granissat**, **iot**, **ombrel·la** o **para-sol**, **sabatilles de platja** (*playeras), **gandula** (*tumbona). De la corda de suros que limita la zona de barques de la de bany n'hem de dir **surades** (*corcheras).

Bones vacances!

[...inici](#)

8. Sabíeu que aquesta construcció ***ja no es porta?**

El verb *portar*, com el verb *donar*, es presta a fer una ràpida traducció del castellà: *llevar* castellà hi correspon el *portar* català. Però tot i que les equivalències són nombroses hi ha força vegades en què el castellà utilitza el verb *llevar* i el català n'utilitza d'altres.

“Veus, ara ***es porten** els colors clars! Què dius, però si els pàl·lids no es porten?” Les tendències no es porten, en tot cas, alguna cosa es posa de moda. Així doncs, els colors clars **estan de moda/s'estilen** i no pas, ara ***es porten** els colors clars.

El temps, com sabeu, no *es porta*. Vegem-ne alguns exemples: **Fa deu anys que visc a Anglaterra** i no ***porto** deu anys vivint a Anglaterra; **sóc aquí des de les onze** i no pas ***porto** aquí des de les onze; **fa tres setmanes que no ve**, i no pas ***porta** tres setmanes sense venir. O bé, **fer això m'ocuparà una hora/m'estaré una hora per fer-ho** (*me llevó una hora hacerlo*).

Un error molt freqüent és oblidar que en català tenim el verb *portar* i el verb **emportar**: *portar* (*alguna cosa*) *amb si mateix sortint d'un lloc, traient-la d'un lloc*. Per

tant, si volem vendre més hem de dir: **compra'n dos i emporta-te'n tres**. En aquest cas, a més, tenim la substitució de l'objecte directe sobreentès pel pronom feble *en* que fa força diferent aquesta construcció de la castellana *¡compra dos y llévate tres!* Més exemples: **emporta't tot això** (*llévate todo esto*); **es va emportar el premi** (*se llevó el premio*).

Per expressar que s'excedeix en alguna característica alguna cosa no s'utilitza el verb *portar*: **la Maria té/fa vuit centímetres més que la seva germana** (*María le lleva ocho centímetros a su hermana*); **el meu cosí té quatre anys més que jo** (*mi primo me lleva cuatro años*); **sóc cinc anys més gran que ell** (*le llevo cinco años*); **hi ha poca diferència de preu entre els dos menús** (*los dos menús se llevan poco de caros*).

Quan fem els deures, en matemàtiques, utilitzem la forma *portar-ne*: **vuit i vuit setze i en portem una**.

I ja per acabar, quant a fraseologia, fixeu-vos que les expressions són molt idiomàtiques; és a dir, característiques de cada llengua i, per tant, poc susceptibles de fer-ne la traducció literal.

No t'amoïnis, tot i els entrebancs **tirarem endavant** el projecte. (*llevar adelante*)

Que l'hagin suspès, **li sap molt de greu**. (*llevar mal*)

Amb tanta competència **ho tens malament**. (*llevar las de perder*)

Hi vaig sola, però **no les tinc totes**. (*no llevarlas todas consigo*)

El vendaval **s'emportà** la teulada. (*llevarse por delante*)

L'advocat del cas **té les millors cartes/té les de guanyar/té tots els trumfos**. (*llevar las de ganar*)

Els dos cosins **s'avenen** molt. (*llevarse bien con alguien*)

S'empesca cada cosa que **fa tronar i ploure**. (*llevar a todos de cabeza*)

[...inici](#)

9. Internet i aplicacions mòbils en català

El català és una de les llengües que té més presència a les xarxes socials i més recursos a Internet. L'enorme activitat del català a Twitter, una de les xarxes socials de referència, demostra que la comunitat catalana a la xarxa és molt activa i compta amb una presència superior a la que li correspondria per dimensió demogràfica. El català és també una de les llengües més actives a Viquipèdia i 6 dels 10 webs més visitats del món (Facebook, Google, Youtube...) tenen versió en català.

Però per aconseguir això cal convèncer les empreses líder del sector de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Ens han de veure; és a dir, quan navegueu per Internet és important que **configureu el català com la llengua preferida del vostre navegador** perquè d'aquesta manera donareu a conèixer la vostra preferència lingüística a l'hora de visitar un web, la qual cosa afavorirà que les empreses de tecnologia ofereixin l'opció en català dels seus productes.

Si utilitzeu l'Internet Explorer podeu instal·lar el Catalanitzador per a Windows (<http://catalanitzador.softcatala.org/>) per configurar el català com la llengua del navegador. Si utilitzeu altres navegadors, al web Navega en català (<http://www.navegaencatala.cat/indexianavega.html>), trobareu més informació.

Pel que fa als mòbils el català guanya posicions en el món dels telèfons mòbils d'última generació, els anomenats *telèfons intel·ligents* (*smartphones*). En aquest sentit, **APPS en català** (<http://www.appscatala.cat/és>) és un portal dinàmic en constant recerca i actualització per trobar aplicacions en català de manera ràpida i fàcil. Aquest portal també pretén visibilitzar **la presència del català en el món de les aplicacions mòbils** i fer-se ressò de totes les app que es vagin publicant en català. Centrat en l'aprenentatge i ús de la llengua catalana, **l'App de la setmana** (<http://www.gencat.cat/llengua/appdelasetmana/>) és una iniciativa de la Direcció General de Política Lingüística per fer conèixer l'oferta d'aplicacions per a dispositius mòbils en català i fomentar-ne l'ús. Alguns dels dispositius presentats són el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans* (DIEC2), el diccionari normatiu de referència, que posa a

l'abast dels usuaris la versió completa i més actual de l'obra; els canals TV3, 3/24 i Super 3; el joc d'*El gran dictat*, que inclou no només aquesta prova sinó també "la frase desfeta", que cal ordenar; l'aplicació Posa'ls, pensada per practicar de forma autònoma l'ús dels pronoms febles en català a partir d'explicacions senzilles i exercicis pràctics, i encara més lúdic, l'aplicació Apalabrados, per fer partides de Scrabble en català i en 11 idiomes més!

Al seu torn, la Universitat Autònoma de Barcelona ha presentat l'app Falsos Amics, que mostra parelles de paraules en diferents llengües romàniques que s'escriuen pràcticament igual però que volen dir coses diferents. Aquestes paraules, que sovint ens fan caure en un parany lingüístic, són el que s'anomenen *falsos amics*.

I per acabar, ara que iniciem els nous cursos de català, us recordem que teniu al vostre abast **Parla.cat** (<http://www.parla.cat>), un espai virtual amb materials didàctics per a l'aprenentatge del català, que us permet fer un curs de llengua catalana en modalitat semipresencial, a qualsevol Centre de Normalització Lingüística, o bé de manera gratuïta en modalitat lliure.

[...inici](#)

10. Any Espriu

Poeta, dramaturg i narrador, Salvador Espriu (Santa Coloma de Farners, 1913 - Barcelona, 1985) s'interroga sobre les grans qüestions humanes. La complexitat i riquesa de la seva obra, que transcendeix qualsevol etiqueta i que fa d'Espriu un clàssic atemporal, evoca el mite de Sinera —el món mític de la seva infantesa—, el compromís ètic davant la guerra civil i la postguerra; la defensa de la cultura catalana en temps difícils —el que s'anomena l'exili interior—, i la reinvenió constant dels clàssics (estudià dret, llengües clàssiques i història antiga a la Universitat de Barcelona). Al final de la dictadura, l'obra d'Espriu es converteix en símbol de la literatura catalana (*La pell de brau*, 1960). Espriu té obra traduïda a l'alemany, a l'anglès, al castellà, a l'estonià, a l'èuscar, al francès, al gallec, al grec, a l'italià, al letó, al neerlandès i al portuguès.

Per celebrar-ne el centenari, el Departament de Cultura ha programat l'Any Espriu, <http://www.anyespriu.cat/>, amb l'objectiu d'impulsar la relectura i l'actualització de l'obra espriuana, mitjançant la participació del món de la cultura, l'ensenyament i els mitjans de comunicació. El CNL de l'Hospitalet ens hi hem implicat de valent —conjuntament amb les principals organismes i entitats culturals de la ciutat— i n'oferirem un acte central els dies **29 i 30 de novembre al Centre Cultural Metropolità Tecla Sala** (divendres, de 19 a 20.30 h, i dissabte, de 10.30 a 13.30 h).

Hi participaran les biblioteques municipals i el Centre d'Art Tecla Sala, l'Escola de Música Centre de les Arts, Òmnium Cultural, el Centre d'Estudis de L'Hospitalet, l'Ateneu, el Cercle Catòlic, el Grup Sardanista Tot Bellvitge, el grup de *scrabble* l'Hescarràs o el grup de teatre Plàudite, amb diferents propostes: xerrades divulgatives, projecció de vídeos, un dictat popular, lectura de poemes i tria de versos, murals, tallers de passatemps i partides de *scrabble*, exposició de llibres d'Espriu i fins i tot un espectacle teatral familiar! I volem compartir aquest programa tan atapeït amb totes les Ariadnes, Laies i Esthers de la ciutat, especialment convidades a explicar-nos per què els van posar aquest nom, tan vinculat a l'obra d'Espriu.

A més, hem obert l'Espai Espriu, <http://www.cpnl.cat/xarxa/cnllhospitalet/espriu.html>, que clourem aquest mateix cap de setmana, en què podeu penjar-hi les vostres fotos sobre el racó que més us agrada de Catalunya, en al·lusió al poema "He mirat aquesta terra", o explicar-nos quin mot us resulta més entranyable amb relació al vers espriuà "hem viscut per salvar-vos els mots". També podeu descobrir "L'enigma Espriu" que es publica cada setmana al Facebook, relacionat amb la seva producció literària. Per a més informació de la jornada, visiteu l'enllaç <http://www.cpnl.cat/xarxa/cnllhospitalet/noticies.html?ID=9697>.

I per acabar us deixem amb uns dels poemes més coneguts d'Espriu "Assaig de càntic en el temple", del llibre *El caminant i el mur* (1954).

Oh, que cansat estic de la meva
covarda, vella, tan salvatge terra,
i com m'agradaria allunyar-me'n,
nord enllà,

on diuen que la gent és neta
i noble, culta, rica, lliure,
desvetllada i feliç!
Aleshores, a la congregació, els germans dirien
desaprovant: “Com l’ocell que deixa el niu,
així l’home que se’n va del seu indret”,
mentre jo, ja ben lluny, em riuria
de la llei i de l’antiga saviesa
d’aquest meu àrid poble.
Però no he de seguir mai el meu somni
I em quedaré aquí fins a la mort.

Car sóc també molt covard i salvatge
i estimo a més amb un
desesperat dolor
aquesta meva pobra, bruta, trista, dissortada pàtria.

[...inici](#)

11. Juguem en català

Amb l’arribada del Nadal, els infants prenen especial protagonisme. Per això, aquest mes us proposem un article sobre els jocs i les joguines. Per començar heu de saber que en català disposem de les paraules **joguina** i **joguet** per designar aquests objectes fets expressament per a entretenir-se. Els establiments que en venen són les **botigues de joguines**.

Primer repassarem una mica de lèxic:

Bitlla (es *bolo*), per exemple, és la peça, generalment de fusta tornejada, més ampla de baix que de dalt perquè es tingui dreta a terra, que serveix per a jugar al **joc de bitlles**; la bola o peça més o menys tornejada que es llança per fer caure les bitlles es diu **bitllot**. De l’establiment on s’hi juga n’hem de dir **pista de bitlles** o *bowling* (es *bolera*). En les **bitlles catalanes** per obtenir la màxima puntuació només cal tombar cinc de les sis bitlles plantades.

Les joguines per antonomàsia són les nines i els ninos –quan representen un nen. També en diem ninots quan són de drap, així doncs parlem de **ninots de peluix**. Sempre tenen èxit joguines de tota la vida, com el **io-io** o la **fireta**, que són els estris en

miniatura per jugar a cuinetes, els **cavalls de pal** o **cavalls balancí**, per muntar-hi eixarrancats i anar-hi al trot, i per als més menuts, els **saltamartins** o **tossuts**, que són els ninots que porten un pes a la base i que, peti qui peti, sempre es conserven en posició vertical.

També us volem recordar que en català diem **futbolí** i no pas *futbolín i **disfressa** i no pas *disfraç... i parlant de disfressar-nos, entrem en el món del teatre.

Els **guinyols** són els teatres de putxinel·lis, que, com veurem, són un tipus de titelles. Segons la tècnica de manipulació aquests ninots s'anomenen **titelles de dit**, **titelles de guant** o **putxinel·lis**, **titelles de tija**, i **titelles de fil** o **marionetes**.

Així doncs, les marionetes es mouen per mitjà de fils i els putxinel·lis –que són els titelles amb el cap i els braços enganxats al vestit– amb la mà, que s'amaga dins el vestit per a fer-los bellugar.

Ja més actuals, els **tamagotxis** són joguines electròniques, de dimensions reduïdes i portàtils, que requereixen les mateixes atencions d'alimentació, d'entreteniment, d'higiene, etc. que un animal de companyia.

Per acabar, recordeu que els jocs de taula es juguen en **taulers** (i no pas *tablerus o taulells, que en tot cas són les taules llargues i estretes que hi ha a les botigues per mostrar el gènere).

Coincidint amb aquestes dates el CNL està difonent la campanya **I tu, jugues en català?**, adreçada als establiments comercials que venen jocs i joguines, amb l'objectiu de donar **visibilitat a les joguines en català**, facilitar-ne la compra i fomentar-ne el consum. Poder comprar joguines en català és un dret dels consumidors –fins fa poc clarament desatès–, que lentament s'està normalitzant. Ara com ara s'han adherit a la campanya Abacus i la Llibreria Avalon, que disposen d'un espai expositiu, clarament distingible, amb joguines en català.

Per a més informació, podeu consultar el catàleg de joguines en català al següent enllaç: http://www.cpl.cat/jocs/arxius/cataleg_jocs_2013.pdf i també a <http://www.cpl.cat/jocs/> o www.jocsijoguines.cat.

[...inici](#)

12. 2014

La consulta ja té dia i data, se n'ha parlat molt i no només des de la política, sinó també des de la llengua. Aprofitarem, doncs, aquest fet d'actualitat per parlar-vos d'alguns usos pronominals poc genuïns en català.

Vegem-ho. Abans que sortís la pregunta definitiva algunes veus van proposar les següents: *Vostè desitja que Catalunya/Està vostè a favor que Catalunya/ Vostè vol que Catalunya/Creu vostè que Catalunya...*

Primerament a la pregunta hi ha de constar el verb *voler*, que és la manera com en català demanem les coses, *desitjar* no deixa de ser un eufemisme, com aquell "desitjo que t'agradi" tan carrincló de les etiquetes adhesives que es posen als regals en lloc de posar-hi un *Moltes felicitats*. L'altre tema és el del pronom emfàtic *vostè* que, tot i que podria ser acceptable en la primera posició de la frase: *Vostè vol que Catalunya...*, ja que no cau en la inversió de l'ordre del subjecte i el verb típica de moltes oracions interrogatives castellanes, **hi sobra de totes totes**.

Oi que diem: "Vols que anem a sopar plegats", sense pronom? Si dic: "Tu vols que anem a sopar plegats", en realitat estic dient: "Què t'has pensat poca-solta (o escarransit geperut o...), que tinc interès a anar a sopar amb tu? Va home, va!" El pronom és principalment emfàtic i innecessari; és a dir, pot resultar fins i tot impertinent perquè en dir-lo sembla que vulguem posar en evidència l'usuari.

Alhora caldria pensar si l'ús del vostè és prou adequat i no quedaria millor l'ús del **vós**, la forma tradicional de respecte en català –que coincideix amb la del vosaltres. De fet, la pregunta s'adreça als electors, a tots nosaltres: *Voleu que Catalunya...*

Una altra opció, més neutra i més enfocada a la racionalitat de la resposta –ja que implicar sospesar avantatges i inconvenients– seria: *Esteu a favor que Catalunya...*

Així doncs, l'ús pronominal dels verbs en llenguatge col·loquial, molt propi del castellà: “¿Nos tomamos unas cañas?”, “Me bajo del autobús”, en català **és molt infreqüent**. En català, senzillament, no posem aquest pronom personal que serveix de reforç: “Digan ustedes lo que quieran”, per exemple, en català és: “Diguin el que vulguin/digueu el que vulgueu”.

I nosaltres, abans de marxar de casa diem als nens: “Agafeu-vos l'abric” o, simplement, “**Agafeu l'abric**”? Un altre exemple: en els catàlegs de joguines, ara mateix hi trobem el reclam: “Me'l demano!/me la demano!” (el joc/la joguina), quan hauria de ser “**El demano!/la demano!**” (el joc/la joguina).

Bona entrada de 2014!

[...inici](#)

13. Emplatem i llest per servir!

Catalunya és país de gastronomia; a la cuina tradicional, la dels productes de la terra i les elaboracions casolanes, s'hi suma la nova cuina d'alguns dels xefs més prestigiosos del món. A banda, la globalització omple de matisos d'arreu del món el nostre rebost.

Com en d'altres sectors d'especialitat, els professionals de la cuina no sempre utilitzen les formes catalanes per parlar de la seva feina; el cuiners sovint recorren a formes franceses o italianes en les seves elaboracions. El TERMCAT ha dut a terme una àmplia recerca que documenta molts dels processos culinaris i ingredients dels llibres de cuina. A banda del *Diccionari en línia dels procediments culinaris*,

[http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris En Linia/20/](http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris%20En%20Linia/20/), tenim l'aplicació Plats a la carta, perquè els restaurants puguin confeccionar el seu menú fàcilment, [http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris En Linia/116/](http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris%20En%20Linia/116/), i el glossari del Departament de Treball sobre l'ofici de cuiner http://www.gencat.cat/treball/doc/doc_38869849_1.PDF. Tot plegat, més de 500 termes!

Per exemple, les denominacions franceses *en brunoise* (que es refereix a tallar hortalisses en bocins de la mida d'un gra d'arròs!) i *a mirepoix*, s'han de substituir per les formes (tallar) **a la brunesa** i (tallar per fer) **una bresa**. Val a dir que **bresa** és el conjunt de verdures i hortalisses tallades a trossos de 2 a 3 centímetres amb què es fondeja una **bresera** per coure-hi un aliment, sobretot carn. I la bresera? Doncs és una cassola ovalada proveïda d'una tapadora encaixada i dues nanses. Altres estris de cuina que potser no en coneixem el nom són la **batedora de barnilles o varetes** (*varillas*, en castellà), o la **batedora elèctrica** (Túrmix és un nom comercial), l'**escumadora** (espumadera, en castellà) o el **girapeix**.

Dels *endulzantes*, n'hem de dir **endolcidors** o **edulcorants**. I parlant de gustos, no bandegem **gust** i **olor** a favor de *sabor* i *aroma*, ja que les primeres són paraules col·loquials adequades en tots els registres i les segones només són útils en alguns àmbits: així, iogurt amb gust de maduixa (i no pas *sabor de maduixa) i **potenciador del gust** (i no del *sabor). També **olor de** mandarina, **de** llimona, **de** flors —en català amb la preposició *de* per enllaçar el nom. Recordeu també que els ingredients **fan olor** i que nosaltres els **olorem**; no direm, doncs: **Aquestes postres oloren a canyella* sinó *fan olor de canyella*. Quant a ingredients, *sal gruesa* és **sal grossa**, no pas sal gruixuda!, els tomàquets *cherry* són **cirerols** i les *dents d'all són **grans d'all**. També us recordem que en català **salsem** la carn i **saltem** les verdures i no pas *salsegem ni *saltegem. D'altres formes incorrectes són *fornejar per **enfornar**, *font per **plata** o **safata**, *recent fet per **acabat de fer** o *expressar per **esprémer**.

Dit això, amanim amb un bon raig d'oli, un pessic de sal i bon profit!

[...inici](#)

14. Per a què Voluntariat per la Llengua?

Des dels anys 80, han estat diverses les iniciatives per fomentar l'ús de la llengua catalana en les relacions interpersonals. D'entre totes aquestes iniciatives, el Voluntariat per la Llengua és, probablement, la que ha estat més exitosa arreu de Catalunya. Segurament, la simplicitat de la idea en té la culpa: ajuntar dues persones amb l'únic objectiu de compartir un seguit d'hores de conversa en català. Un acte tan natural com iniciar una conversa en català, no sempre estava a l'abast dels estudiants de català o dels nouvinguts que, a vegades, es trobaven que no hi havia ningú en el seu cercle d'amistats o laboral que els pogués o volgués parlar en català. Sense aquesta pràctica, moltes persones no acabaven de sentir que la seva competència a l'hora de parlar català ni la seva integració fos completa. Així, quan l'any 2003 s'inicià el voluntariat amb l'objectiu de posar en contacte una persona que té coneixements bàsics de català, però que el parla amb dificultat (aprenent o aprenenta), amb una altra persona que el parla habitualment (voluntari o voluntària) la senzillesa de la proposta va anar consolidant-se i arriba fins al dia d'avui.

Els requisits per participar-hi són, també, senzills, només **cal ser major d'edat i comprometre's a compartir un mínim de 10 trobades amb la parella assignada**. Tota la resta de condicions les decideixen la mateixa parella. És a dir, la parella lingüística acorda on, quan i com fan les trobades i, evidentment, els temes de conversa. Aquest és, també, el secret de l'èxit de la proposta: tu mateix et fas l'horari! Però l'aspecte cabdal és que funciona: la millora de l'habilitat comunicativa en els aprenents és evident i, a la vegada, fa veure als voluntaris que no cal canviar de llengua si algú parla català amb dificultat.

Els últims anys, a més a més, **el programa s'ha estès al comerç i les associacions**. Ja hi ha un bon nombre d'establiments comercials i entitats de la ciutat que són col·laboradores del Voluntariat. Algunes d'aquestes entitats, com ara la Colla Jove de l'Hospitalet i L'Hescarràs (Club de Scrabble de l'Hospitalet) fins i tot, han pres el compromís d'acollir aprenents en les seves activitats. Tot i això, per intentar arribar a quanta més gent millor,

des del Voluntariat continuem treballant per oferir, també, tertúlies, xerrades, rutes guiades i qualsevol activitat que serveixi per poder conversar en català. L'última proposta *Llegir per parlar, llegir per aprendre*, unes trobades on, a través de l'aprenentatge cooperatiu i per mitjà de textos breus, els aprenents poden treballar el seu vocabulari i domini de la llengua amb l'ajut d'altres companys del programa.

El programa va néixer, com ja hem dit, l'any 2003, i d'aleshores ençà a l'Hospitalet s'han fet unes 1.200 parelles i 80.000 a tot Catalunya. És un programa reconegut per la Unió Europea i adoptat a l'Aran, Perpinyà, Andorra, el País Valencià, les Illes Balears i, també, a Bolzano (Itàlia) i Flandes (Bèlgica).

Si hi voleu participar o en voleu saber més:

Voluntariat per la Llengua

93 440 65 70

vx.lhospitalet@cpl.cat

<https://www.facebook.com/cpl.lh>

[...inici](#)

15. On va en Manel, on hi ha la mel!

La **fraseologia popular** és un univers d'advertències i receptes que no deixa mai de sorprendre'ns. A banda de creatiu, és divertit i idiomàtic; és a dir, de difícil traducció perquè reflecteix la manera de ser de cada cultura. I ja sabem que llengua i cultura van de bracet.

Avui en farem un tastet. En català, per dir que una cosa es farà de totes totes hem de dir **tant sí com ho**, i no pas *sí o sí. No és la millor manera de fer les coses, sens dubte, però tots sabem que davant una proposta de vegades hi ha **tants caps tants barrets**. Si no sou de **fer la farina blana** sinó del **morro fort**, almenys digueu-ho bé.

Al nou blog d'assessorament lingüístic que hem estrenat al CNL, Rubricatus 2.0, <http://blocs.cpl.cat/rubricatus/>, parlarem de fraseologia i de moltes altres qüestions

sobre normativa i llengua catalana. Sobretot, hi esperem les vostres aportacions i suggeriments, perquè sabem que **de mica en mica s'omple la pica**. Aplicar la normativa no és **bufar i fer ampolles** (ni en català ni en cap llengua) i en aquest blog volem acostar la gramàtica als lectors a través d'apunts setmanals. A més, si voleu saber per què du aquest títol —què és això de Rubricatus?—no deixeu de consultar-lo perquè en traureu l'entrellat.

A més, hi ha alguna manera més entenedora de dir paciència que dir que **de més verdes en maduren?**, o no és prou clar, i alhora poc ofensiu, dir que algú **ha estirat més el braç que la màniga** o que **té les butxaques foradades?** Hi ha una mentida més fantàsica que **un be negre amb potes rosses?**, i una ruïna més gran que la **pèrdua de bous i esquelles?** Algú pot dubtar de la nostra experiència si diem que **hi tenim la mà trencada?** I davant d'un regal poc encertat no és més diplomàtic dir que **no ens acaba de fer el pes** que dir que és lleig? Es pot esperar alguna cosa bona d'algú que sempre posa **pals a les rodes?** I per acabar, què preferim: el som-hi o el **posar fil a l'agulla?**

Les frases fetes són una font de recursos expressius inesgotable; formen part d'un univers col·lectiu de significats, intergeneracional; són fàcils de recordar, i amplien i milloren la nostra expressió oral i escrita. Alguna pega? Doncs que no són originals, són una mena de *creative commons*, que diríem ara, de l'any de la picor. En Manel sap on va, **no l'afaitaran pas**.

I, és clar, de reculls de locucions i frases fetes **n'hi ha per donar i per vendre!**

Les utilitzeu? En coneixeu alguna que hàgiu sentit de la gent gran? Podeu fer-nos-en saber d'altres al blog Rubricatus o a la nostra pàgina de Facebook.

[...inici](#)

16. Les coses clares i la xocolata espessa

Avui volíem comentar alguns errors lèxics ben habituals de l'àmbit dels forns, bars i restaurants, que tenen una gran inèrcia en els parlants.

La xocolata es presenta en **rajoles** (la *tableta* castellana), pot ser amarga o dolça, i la prenem en **preses** (porcions) o **desfeta**, mai *a la tassa! La tassetta on es vessa la xocolata per prendre-la calenta es diu **xicra** i tradicionalment era una tassetta llarga i estreta. De fet, la xicra és una mesura i antigament les mesures variaven d'un poble a un altre. Una xicra és la meitat d'un petricó i un petricó la meitat d'un porró. I ara, que ja som al cap del carrer, quant és un porró?

El porró és una unitat de mesura antiga per a líquids i normalment no arribava al litre, per això la mesura d'una xicra és variable i es presta a confusions. Per arrodonir, en l'actualitat es considera que una xicra fa 125 ml. Així doncs, les classes benestants del segle XVIII que berenaven xocolata desfeta ho feien amb distinció i mesura.

Passem al salat! Quant al pa, us recordem que mai no és/està *recent fet, sinó **acabat de fer** (així com els bancs del carrer són/estan acabats de pintar). Dels *picatostes que acompanyen cremes i gaspatxos en diem **pa fregit** o **crostonets**.

Els ous, els podem prendre **ferrats** o **estrellats** (*fritos*), **remenats** (*revueltos*), bullits o **durs** (no *dusos), o **escumats**, entre moltes altres coccions. També recordeu que l'aigua que arriba al punt d'ebullició és aigua **bullent** (la verdura està bullint amb aigua bullent).

Els pinxos són personatges de novel·la, fanfarrons embravits que en realitat són uns morts de gana. Del bastonet o ast enfilat amb bocins de vianda per rostir-los o coure'ls a la brasa en diem **broqueta**. Així una broqueta de dàtils amb bacó o una broqueta moruna (*pincho moruno*).

Quant als productes, s'**ofereixen** i no pas *s'oferten. Els que **estan en oferta** són els que estan en promoció (és a dir, se'n fa una oferta). Un altre error típic lligat a la retolació de les ofertes és la construcció *Emporta-te'n dos* (o *dues*) i *paga'n un* (o *una*) en què a banda del verb **emportar-se**, que massa sovint se simplifica en el verb *portar* o l'inexistent *portar-se, tenim l'ús del pronom feble **en** per substituir la cosa que ens emportem, i que és preceptiu en català. Quantes te n'emportes? Me n'emporto dues de ben cuites!

Si hem començat amb un producte excitant acabem amb un altre que no ho és menys. El cafè pot ser tallat, amb llet, amb gel, amb gotes... mai però és *sol. El que en castellà anomenen *un solo* aquí simplement és, ras i curt, **un cafè**. I no volem acabar sense facilitar-vos l'enllaç de l'aplicació per a bars i restaurant Plats a la carta (us hi heu de registrar) http://www10.gencat.cat/pres_plats/AppJava/index.jsp i el del TERMCAT <http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/>, on podeu consultar els termes de gastronomia de què dubteu.

[...inici](#)

17. Feina fuig, mandra no em deixis

L'última col·laboració abans de l'estiu us volem desitjar que descansu, però abans de girar full a la feina, us volem donar deures. Què hi veieu en aquestes frases? Les hem copiades d'un article sobre les persones *freelance* que treballen pel seu compte i combinen vida privada i laboral:

“Quanta menys tensió laboral a l'hora de finalitzar la jornada, més fàcil desconnectar. Tenir un dia lliure significa això: res de feina.”

(resolgueu-ho ara, perquè us en donem la resposta tot seguit!).

Primer, per expressar el sentit que una cosa depèn d'una altra en algun grau fem servir les forma **com més/menys... més/menys**: “Com menys tensió laboral a l'hora de finalitzar la jornada, més fàcil desconnectar”. Per tant, les locucions *quant més i *quant menys són incorrectes.

Segon, el quantitatiu que serveix per indicar “en absolut” és **gens**; la forma **res** és un pronom que equival a *cap cosa*. A banda, per a determinar coses incomptables, com ara *feina* (que aquí no es refereix a una activitat concreta sinó al fet de treballar), utilitzem **gens**: gens de feina/molta feina, però cap activitat/moltes activitats.

També us volem presentar un nou terme de l'àmbit laboral per denominar la presència d'un treballador en el seu lloc de treball, en hores de feina o fora de l'horari laboral,

sense repercussió positiva en la productivitat: el **presentisme laboral**. Aquest terme inclou, doncs, la idea negativa d'improductivitat.

Des del punt de vista lingüístic, *presentisme laboral* és una denominació creada sobre el model de *l'absentisme laboral*, ja recollit al diccionari normatiu, que remet a l'absència en el lloc de treball, justificada o no.

I contràriament al terme anglès *freelance* que no ha estat adaptat al català i que per tant hem d'escriure en cursiva, el terme anglès *coaching* s'ha traduït en català per la forma **entrenament**, tot i que també poden ser adequades altres alternatives, com ara **assessorament, orientació, acompanyament, guia**, etc.

I ja us hem atabalat prou, arriba el temps de la mandra, les gandules, les migdiades...
Bones vacances!

[...inici](#)

18. Per portar a la maleta

Avui us volem fer la llista d'algunes paraules que no poden faltar al vostre equipatge si voleu passar un estiu com Déu mana.

A la platja no només hi nedem; hi bussegem o **fem cabussades** (també capbussades), o hi fem el mort per flotar o surar. La distància fins on fem peu es diu **fondària** o profunditat. I parlem del **fons** (nom) del mar o de la piscina, però de **fondo-a** (adjectiu), quan volem saber si és molt o poc profund. A la piscina anomenem **carrers** cadascuna de les divisions longitudinals separades per les **surades** (*corcheras*, en castellà) i **sobreixidor** (*aliviadero*, en castellà) el desguàs per on vessa l'aigua quan ha arribat a cert nivell.

A la platja juguem a fer **llançaments** i **passades** de pilota, damunt l'aigua podem **lliscar** amb una **planxa de surf** o nedar amb **peus d'ànec** o **aletes**. Cada moviment que fem amb els braços és una **braçada** o **remada** i us recordem que l'estil de natació amb la

panxa enlaire es diu **esquena** (*espalda*, en castellà). Si fem **caiac** ens haurem de vestir amb una **armilla** salvavides.

Si el sol **pica de valent** (*aprieta*, en castellà) no oblidem l'**ombrel·la** o **para-sol**, i l'estoreta, tovallola o pareo per estirar-nos a la sorra i eixugar-nos. La solució definitiva per als més blancs és, però, seure en un lloc on no **hi toqui** el sol (*dar el sol*, en castellà).

Més equipatge, encara; aquest cop d'alimentació: el producte estrella de l'estiu són els gelats, n'hi ha de tots els gustos i formes (vasets, polos, **cucurutxos** o **cornets**, **ametllats** i **talls** de diferent gruix...).

Si heu decidit marxar lluny i **enlairar-vos** o **envolar-vos** amb avió, recordeu que anomenem **taulell de facturació** (*mostrador*, en castellà) l'espai per gestionar la vostra **targeta d'embarcament** i, dins de l'avió, **hoste-essa de vol** o **auxiliars de vol** els empleats que us atendran durant el trajecte. Un cop a casa, novament, deixeu-vos temps per superar el **trastorn d'horari** (*jet lag*, en anglès) i incorporar-vos novament a la quotidianitat.

Per acabar, en cap equipatge no hi pot faltar una petita **farmaciola**. En el nostre cas per guarir les picades de **meduses** (no *medusses) o **peixos aranya**, que heu de ben netejar amb aigua salada abans d'anar al **punt d'auxili**.

I ara que ja teniu la maleta ben plena, bones vacances!

[...inici](#)

19. Preparant un nou curs

Tornem de vacances i d'aquest setembre no passa. Hem decidit treure del calaix alguns dels bons propòsits pendents, amb l'ànim renovat després d'uns dies de descans, desconnectats de la feina i de les obligacions quotidianes.

El nostre bon propòsit és posar en pràctica algunes **indicacions bàsiques per redactar millor** i funciona! Vegem-ho.

Quan hàgiu d'escriure un text, structureu-lo en paràgrafs i amb frases unides per connectors, que en subordinen unes a les altres. Ordeneu les idees del text segons una lògica: introduïu el tema de què voleu parlar, justifiqueu-ne la tria, desenvolueu-ne les idees principals i secundàries (sovint amb argumentacions a favor i en contra, amb causes i efectes), i concloeu amb un paràgraf de síntesi (si teniu prou gràcia, amb una pregunta retòrica o una ironia, per tal que el lector també hagi de reflexionar-hi). Utilitzeu els signes de **puntuació**! La puntuació no és per molestar..., ordena les idees i ens ajuda a explicar-nos millor. Un text ben **cohesionat** i puntuat sol ser més **coherent** i més curt que un d'escrit tal com raja. Implica un treball de reescriptura, cal dedicar-hi una estona, però les idees que s'hi exposen es reforcen i es fan més entenedores.

Què més? Estigueu atents al **sistema pronominal català**, prou diferent del castellà.

Per exemple, pel que fa als complements directe i indirecte, recordeu les combinacions col·loquials *els hi dono, he de donar-los-hi, l'hi donaré (a ell, el llibre; i també, a ell, això)*, al costat de les normatives, *els el dono/els la dono, he de donar-los-el/he de donar-los-la, li ho donaré (a ell, això)* que no són adequades en un registre col·loquial.

Pel que fa als verbs preposicionals i als complements de lloc, recordeu que cal explicitar el complement o bé substituir-lo per un pronom feble. Per tant; *hi anirem, podeu venir-hi, marxar-ne, acostar-s'hi, apuntar-s'hi, participar-hi, parlar-hi...*

Utilitzeu el **lèxic i la fraseologia catalanes**, no s'hi val a traduir-ho literalment tot. *Apurar no sona gens català, oi? Doncs per què ho diem? Aquí l'ús del DIEC (<http://dlc.iec.cat/>) i de l'Optimot (<http://www.gencat.cat/optimot/>) són imprescindibles; els teniu en línia perquè pugueu redactar i consultar alhora.

Si vigilem el lèxic, la sintaxi de la frase i l'estructura del text segur que els nostres textos milloraran, i molt!

I perquè de vegades per aconseguir els objectius necessitem una empenyeta, us animem a inscriure-us a algun dels **cursos de català** que organitza el CNL de l'Hospitalet, i que aquest setembre proposa una oferta àmplia i variada: cursos presencials de tots els nivells i cursos específics (Cantem i parlem, ortografia, grup de

conversa...), cursos semipresencials Parla.cat (www.parla.cat/) i **cursos de nivell D**.
Veni i informeu-vos-en!

Per a més informació: <http://www.cpnl.cat/xarxa/cnllhospitalet/>

[...inici](#)

20. Ben fet

El verb *fer* és un dels més prolífics a l'hora de formar locucions i frases fetes en català. És una meravella de verb, que tant ens permet *fer figa* com *fer salat*; *fer volar coloms* com *fer la llesca*.

Avui us en fem una relació; creiem que el significat queda clar pel context, tot i que en algun cas hi hem afegit la forma incorrecta que cal substituir.

Els dies de sol diem que **fa bo** i quedem amb els amics per **fer un cafè, un mos o un beure** i després... **la fem petar** o **fem safareig**.

Quan una cosa no té gaire importància diem que **tant li fa** o que **no hi fa res** (*dóna igual). No cal **fer-ne un gra massa**, però si ens causa un greuge i estem enrabiats diem que ens hem de **fer fotre** (*apañarse). Ens han ben **fet la guitza!**

Hi ha a persones a qui agrada **fer-se guar**, que els insistim, **fer-se veure** o **fer forolla**, que tothom en parli. No en **feu cabal**: si no us **fan el pes**, si no **fan per vosaltres**, el millor és que no **us hi feu**.

De vegades **fem el préssec** sense adonar-nos-en o **fotem cullerada** quan no toca i diem coses que no **fan al cas** (*venir a cuento). Mentre no ens **falti un bull**, tots tranquils.

Quan la botiga **fa goig** i el negoci va bé **fem calaix** i tothom s'hi apunta, en canvi quan van maldades tothom es **fa el desentès** o **l'orni**.

Una cosa **fa el fet** (*dar el pega) quan, **si fa no fa**, compleix l'objectiu que ens proposàvem encara que no sigui la millor solució: per exemple, si no tenim vestit a mida per a un casament **farem mans i mànigues** per arreglar-nos el vestit que ens

deixen i **fer patxoca**. Ara, si sentim allò de quina **fila** que **fas!**, potser és que el retoc no ha estat un encert...

Fet i fet, en la vida tots anem **fent la viu-viu**, però com a casa, de tant en tant cal **fer dissabte**: capgirar-ho tot per poder **fer net** i **fer via** novament.

[...inici](#)

21. Com més serem, més riurem!

En aquest article volem repassar algunes locucions i enllaços que susciten dubtes entre els parlants.

Com més (*quant més... més) digitals som **més** aïllats estem, o bé, **com més** digitals som **menys** (*quant més... menys) ens comuniquem.

Vés a buscar ton germà **tan aviat com** puguis, o bé, **al més aviat possible, com abans millor** (*quan abans millor/*lo abans possible).

De tant en tant (*de tant en quant) anem a fer una canyeta amb els amics.

A mesura que (*a mida que) ens fem grans ens deixen d'importar certes coses.

A les assemblees sempre apareixen **en tal i en qual** (*en fulano i en mengano) fotent brega.

Sempre que (*sempre i quan) les condicions ho permetin tirarem endavant el projecte.

Posa-t'hi com vulguis; hi aniré **tant sí com no** (*sí o sí).

Ara naps ara cols (*entre pitos i flautes) ja hem arribat al Nadal!, o bé, **rient rient, entre una cosa i l'altra**.

Ton germà és un cràpula i, tu, **si fa no fa** (*tres quarts del mateix), o bé, **per l'estil**.

Molt parlar de renovació, però, al capdavant, **sant tornem-hi** (*més del mateix).

D'estiraments en faig **cada dia** (*a diari), o bé, **diàriament**.

No t'amoïnis tant, **al cap i a la fi** (*al fi i al cap) se n'hauria anat igualment, o bé, **de tota manera, en qualsevol cas**.

El gerent ens n'ha deixat anar **una de freda i una de calenta** (*una de cal y una de arena).

En tal (*fulano) em va dir que ja estava tot dat i beneït!

Organitzarem el concurs **basant-nos en** (*en base a) les edicions anteriors, o bé, **a partir de, tenint en compte.**

No tinc res més a dir **sobre això** (*al respecte), o bé, (sobre això de què parlàvem...) no **hi** tinc res més a dir.

La notícia del dia, **és clar** (*com no), ha estat la corrupció, o bé, **com no podia ser d'altra manera.**

A la millor (*a lo millor, *ojalà) ens toca la Grossa!, o bé, **tant de bo** ens toqui la Grossa!

Això mateix, bon Nadal a tothom i molta sort!

[...inici](#)